

שמרנים, חזרו לעצמכם

צילום: רויטרס

מפגינים נגד תיקון מערכת המשפט תולים את מגילת העצמאות על חומת העיר העתיקה בירושלים, אתמול

המבטאת פילוסופיה פוליטית וחד ברתית בעלת משקל והשפעה. פוליטיקאים מהימין מתחד ממים להנאתם בעשור האחרון בשמש המיטיבה של העולם השד מרני. מערכת שלמה של כנסים, מכוני מחקר, כתבי עת, אתרים וביקורים של ידוענים שמרנים אמריקנים ואירופים מכשירה את המהלכים הפוליטיים שלהם. דא עקא, משנקרתה לפנייהם ההוד דמנות הראשונה הם התפקרו מאמונתם השמרנית. קשה לתאר מחזה מופרך יותר: השמרנים הפכו למהפכנים, אנטי־ממסדיים, עוקי רי מציאות, הקופצים, באופן בלתי אחראי, אל הלא נודע.

ואיוז קפיצה: אך לפני חודי שיים ימים הייתה ישראל מרינה צומחת ופורחת, בעלת המטבע החזק בעולם, שכוח המגן שלה הוא צבא עם חזק ומלוכד שחיי תתו על כל הסביבה, שמנהיגיה הם אורחי כבוד במסדרונות ממשל ברוב העולם, שאופייה הדמוקרטי אינו מוטל בספק וששלטון החזק הוא עובדה ברורה מאליה בעיני הרוב המכריע של אזרחיה. כל זה מתמוטט לנגד עינינו.

בתוך חודשיים, הפוליטיקאים שניזונו במשך שנים מחבל הטבור השמרני הפכו את ישראל למפר לגת באופן שלא חווינו מעולם – לא בהסכם אוסלו ולא בהתנתקות. זוהי שבירת כלים חברתית שאין

שמרנות חוששת משינויים גדולים שתוצאתם קשה לחיי השמרן מביט לעתיד בהבנה שזוי. השמרן יכול לחזותו, ולכן הוא מעידיף לפסוע אליו בצעדים קטנים, הפרוגרסיבי מדודים. המהפכה בידו תשובות של אמת, הוא מבקש לתקן אותה, לעיתים לעולמו. לעומתו השמרן הקיימת ובוזן את גבולותיה בזהירות, מוקיר מוסדות שצמחו במהפכה ונזהר מלזעזע אותם, משום שהוכיחו את יתרונם בעמידותם.

כשם ה"ענווה" הזאת, התנועה השמרנית הישראלית הפיחה את הרוח הרעיונית במפרשי השינוי החד, הדרמטי והמרחיק לכת בכיוון בתולדות ישראל. השינוי הזה נרקם בידי קואליציה של קבוצות זהות ואינטרסים שבסיסן אומני, לאומי, ערתי ואף תרבותי – אך התנועה השמרנית בישראל תומכת בהפיכה, באופן מכריע, באמצעות הצבתה על בסיס רעיוני ואינטלקטואלי עמוק. מה שהיה עלול להיתפס כמהלך פופוליסטי של מאבק בין מגזרים, כהורדת ידיים על בסיס אינטרסים, כניסיון להחליץ ממצוקות אישיות של מנהיגים – נצבע בידי התנרעה השמרנית הישראלית כביטוי מקומי של מגמה שמרנית כללית,

שנייה לה. הכלכלה המפוארת שבנינו, שיכלה למשברים עולמיים באופן מפליא, נעצרת בחריי קת בלמים. ברונני ההייטק ברחבי העולם עוצרים את נשימתם נוכח האפשרות של חרקידי שמבצעת אומת הסטארט־אפ בעצמה.

המחלוקת מחלחלת לקורש הקורשים הישראלי, צבא העם, שנבעים בו סדקים שלא עלו על דעת איש. הסרבנות, גם האפורה, מגונה בעיניי, אך אין להכחיש שהיא הפכה למרכיב נוכח בחיינו, על משמעויותיה המיידיות הקשות והאסוניות. האם נוכל להחזיר את השד הסרכני אל הבקבוק הזה? ליי וראש הממשלה שלנו, מדינאי־על מעוטר הצלחות, עומד מול דלתות סגורות בוושניגטון ובאמיריות. פרסונה נודגרטת.

ההכנה שישראל מתרחקת מהעולם הדמוקרטי מערערת את יציבות הנכס האסטרטגי הגדול ביותר שלנו – שותפות הערכים עם ארה"ב. לאחרונה, במקביל למהפכה השלטונית, ירדה תמיכת הדמוקרטים בישראל כ־11 אחוזים, כך שלראשונה הרוב במפלגת השלטון האמריקנית מעדיף את הפלסטינים על פנינו. רוב יהדות התפוצות מורטת את שערות ראשה נוכח הפער הכייתי נתפס בין הנעשה כאן ובין תקוותיה לגבינו. אחים ציונים, שהיו משענת של ממש למדינה, מתייאשים מאיתנו.

והעיקר: מיליוני אזרחים חוששים שישראל הופכת לדרי קטטורה. חוינו נס במשך 125 שנה: מהקונגרס הציוני הראשון, היהודים השתיתו את הציונות על אדני הדמוקרטיה. בזכות זאת הציונות היא התנועה הלאומית היחידה הדמוקרטית באמת, שהצליחה להקים מדינה (כמעט) ללא שפיכות דמים בין אחים. והנה, כמה מופרך, בחסות סדר יום שמרני, ישראל עלולה להיפוך, לפחות בתודעה של מיליוני אזרחים, לדיקטטורה.

מוסדות השלטון, האיזון

ביניהם ועצם שלטון החוק עלולים לעמוד למבחן העליון בעוד תקרפה קצרה אם וכאשר יתחולל המי שבר החוקתי. "יד איש באחיו" כבר איננו סיפור תנ"כי מרוחק, אלא עובדה אפשרית, מעבר לפינה.

הישראלים נוטים לשמרנות. בישראל חוגגים את המשפחה, את הקהילה ואת המסורת. החד ברה הישראלית ניצבת במקום גבוה בדירוג האושר העולמי, בין השאר בשל כך. הישראלי אינו אטום בודד המסתובב במרחב ציבורי ניטרלי, אלא חלק משלם גדול שהוא מרגיש בו בבית; חלק מסיפור מתמשך של עם עתיק שמנחיל את מורשתו לעולם כולו. התנועה השמרנית הישראית מעירה על עצמה שמטרתה "לתרגם את האינטואיציות השמרניות הנבונות והמפוכחות של הישראלים לשפה ברורה, למשנה סדורה אינטלקטואלית המיתרגמת למדיניות ציבורית מחושבת". אלו דברים המתיישבים על הלב. אבל האם הם מתיישבים עם המציאות המהפכנית? המהפכה שר מטת הלסת היא בגדר "מדיניות ציבורית מחושבת"?

אחיי השמרנים, אם כנים אתם במשנתכם, עליכם לצאת חוצץ נגד ההפיכה השלטונית. גם אם אתם סבורים שמיליוני המתנגדים למהפכה טועים, עליכם לכבד את העובדה שכך אחיכם חשים. גם אם אתם מעריכים שהצונאמי המתקרב לחופינו הוא אשמת האופוזיציה שמרעידה את הארמה מסביבות פוליטיות, עליכם להכות על חטא שאפשרתם זאת באמצעות מהלכים אנטי־שמרניים. מפאת שמרנותכם אינכם יכולים להרשות לעצמכם להתנהל כביטחון עצמי שמצדיק את השינוי הקיצוני הנימחר במציאות הישראלית.

שמרני ישראל: צאו נגד ההפיכה השלטונית. חזרו לעצמכם.

ידידיה שטרן הוא נשיא המכון למדיניות העם היהודי ופרופסור למשפטים באוניברסיטת בראילן